

Θεσμικά και Οικονομικά Μέσα για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Υδατικών Πόρων στην περιοχή της Μεσογείου

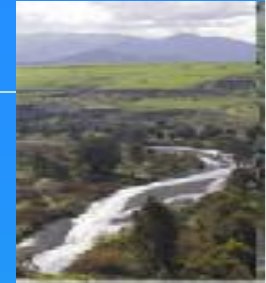

Η Ανάπτυξη των Σχεδίων Διαχείρισης για τα Νερά στην Κύπρο - Μαθήματα και Εμπειρίες από τη Διαδικασία της Δημόσιας Συμμετοχής

Παναγιώτα Χατζηγεωργίου
Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων

11 Ιουνίου 2009
Λευκωσία

Εμπειρίες από τη Δημόσια Συμμετοχή

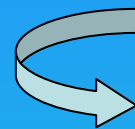
Περιεχόμενα

- Ποια είναι τα προβλήματα μας
- Νέα προσέγγιση στη διαχείριση των νερών
- Στόχοι της δημόσιας διαβούλευσης
- Οι εμπειρίες μας από τη διαδικασία της δημόσιας συμμετοχής
- Σημαντικά μαθήματα
- Συμπεράσματα

Ποια είναι τα προβλήματα μας?

Η Κύπρος έχει ημίξηρο κλίμα, πολλές μικρές, αλλά μεγάλης σημασίας λεκάνες απορροής, με μη μόνιμη ροή

- **Μακρές, επαναλαμβανόμενες περιόδοι ξηρασίας**
- **Χωρική ανισοκατανομή των υδατικών πόρων**
- **Αυξημένη ζήτηση νερού ιδίως το καλοκαίρι**

Έμφαση στην αναπτυξιακή διάσταση της διαχείρισης των υδατικών πόρων (Φράγματα, Νότιος Αγωγός)
Σοβαρά προβλήματα λειψυδρίας

Ποιοτικά και Ποσοτικά Προβλήματα

- Υδρομορφολογικά (φράγματα, μείωση ροής, οικοσυστήματα)
- Υπεράντληση υπόγειων νερών
- Υφαλμύριση παράκτιων υδροφόρων
- Σημειακές και Διάχυτες Πηγές Ρύπανσης (γεωργική, αστική, βιομηχανία, μεταλλεία, όμβρια)
- Ελλείμματα στο υδατικό ισοζύγιο (ύδρευση και άρδευση)

Οι κλιματικές αλλαγές αναμένεται να επιδεινώσουν αυτά τα προβλήματα

Σχηματική απεικόνιση προβλημάτων

Υπεράντληση υπόγειων νερών

μπλέ: περιοχές χωρίς υπεράντληση

Κόκκινο: περιοχές με υπεράντληση-πτώση υδοφόρου

Ιδιαίτερως Τροποποιημένα και τα Τεχνητά Υδατικά Σώματα

γκρι: τεχνητά

κόκκινο: ιδιαίτερα τροποποιημένα

μπλε: όχι ιδιαίτερα τροποποιημένα

Υδροφιλα οικοσυστήματα που επηρεάζονται λόγω της ποιοτικής υποβάθμισης των υδάτων τους

Θνικό Δάσος
ροόδους

•ποταμός Γυαλιάς

Ευπρόσβλητες ζώνες στην νιτρορύπανση

Νέα Προσέγγιση- Οδηγία Πλαίσιο Υδάτων (2000/60/ΕΚ)

- **Ολιστική προσέγγιση σε επίπεδο υδρολογικής λεκάνης**
Διευθέτηση ισοζυγίου, διαχείριση της ζήτησης, έλεγχος χρήσεων και δραστηριοτήτων, εξοικονόμηση νερού
- **Έμφαση στην οικολογική αξία του νερού**
Λήψη κατάλληλων Μέτρων για να πετύχουμε την καλή κατάσταση για όλα τα νερά
- **Ανάκτηση του κόστους του νερού**
Τιμολόγηση για όλες τις χρήσεις με βάση την Αρχή «ο ρυπαίνων και ο χρήστης πληρώνει»
- **Ενεργός συμμετοχή και αποκέντρωση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων**

Σχέδιο Διαχείρισης
(Άρθρο 13)

Πρόγραμμα Μέτρων
(Άρθρο 11)

Τιμολόγηση
(Άρθρο 9)

Δημόσια Διαβούλευση
(Άρθρο 14)

Πραγματοποίηση & Ιεράρχηση Αναγκών

Λειτουργικό ΣΔΛΑΠ έως το 2012
Καλή Κατάσταση έως το 2015

Εμπειρίες από τη Δημόσια
Συμμετοχή

Στόχοι Δημόσιας Διαβούλευσης στην Κύπρο

- Περισσότερη διαφάνεια στη διαδικασία σχεδιασμού της νέας προσέγγισης στη διαχείριση των νερών
- Αξιοποίηση της διάσπαρτης τοπικής εμπειρίας και υπάρχουσας τεχνογνωσίας
- Εποικοδομητικός διάλογος με τους διάφορους ενδιαφερόμενους (γεωργούς, αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, κλπ) για αύξηση της δημιουργικότητας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων
- Έγκαιρος προσδιορισμός αντιθέσεων/συγκρούσεων και μείωση των αντιδράσεων στη νέα ενιαία προσέγγιση
- Ενδυνάμωση της κοινωνικής ευαισθησίας στα περιβαλλοντικά θέματα

Εξεύρεση συναινετικών λύσεων, πού και τι είναι εφικτό να βελτιωθεί

Εφαρμογή Διαβούλευσης – Άρθρο 14

Χαρτογράφηση ενδιαφερόμενων φορέων, σχεδιασμός δράσεων διαβούλευσης, επιλογή εργαλείων και μεθόδων

- ✓ **Α΄ Φάση : Απρίλιος – Οκτώβριος 2007**
 - ✓ Συζητήσαμε το σχεδιασμό της διαβούλευσης
 - ✓ Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής
 - ✓ Ληπτέα μέτρα διαβούλευσης
- ✓ **Β΄ Φάση : Δεκέμβριος 2007– Ιούνιος 2008**
 - ✓ Συζητήσαμε τα σημαντικά ζητήματα διαχείρισης των νερών
 - ✓ Ιεραρχήσαμε τα προβλήματα
- **Γ΄ Φάση : Έναρξη Οκτώβριος 2009**
 - Πρώτο Σχέδιο Διαχείρισης των Νερών
 - Πρόγραμμα Μέτρων
 - Σχέδιο Διαχείρισης Ξηρασίας
 - Προτάσεις για Αναθεώρηση της Υδατικής Πολιτικής

Εργαλεία Διαβούλευσης

Διάδοση – Ενημέρωση – Ενθάρρυνση – Αντίδραση – Συζήτηση

www.wfd.wdd.moa.gov.cy

4 Ημερίδες

2 Βιωματικά Εργαστήρια

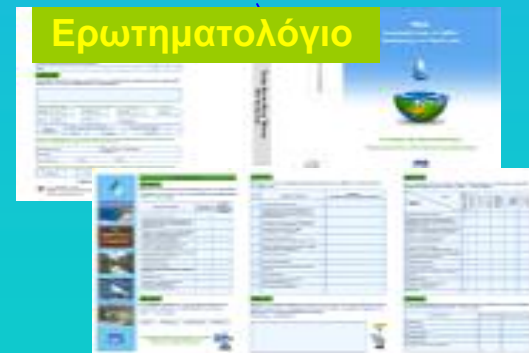
Διαφάνεια/
εμπλοκή
κοινού

Ομάδες Εργασίας

17 συσκέψεις
με διάφορους
φορείς

Ερωτηματολόγιο

Βασικές ανησυχίες:

- επάρκεια νερού
- διασφάλιση καλής ποιότητας
- τιμή
- ορθολογική διαχείριση

Εμπειρίες από τη Δημόσια Συμμετοχή

Αποτελέσματα Ερωτηματολογίου

A/A	Q:Ιεράρχηση Σημαντικών Ζητημάτων Διαχείρισης	%
1	Έλλειψη πόσιμου νερού	85
2	Υπεράντληση υπόγειων νερών Έλλειψη νερού άρδευσης	75
3	Διοικητικά ζητήματα για ορθολογική διαχείριση Ρύπανση νερών από γεωργία Διαφύλαξη προστατευόμενων περιοχών Ρύπανση νερών από λύματα	70
4	Ρύπανση (βιομηχανία, μεταλλεία, όμβρια) Τιμολόγηση νερού Αλλοιώσεις φυσικών χαρακτηριστικών Επιπτώσεις στα παράκτια νερά	65
5	Ανάπτυξη/Πισίνες/Γήπεδα Γκολφ Ευθύνες για την τρέχουσα κατάσταση	8
6	Διαρροές δικτύου / παλαιό δίκτυο Επιπτώσεις στο περιβάλλον/κλιματικές αλλαγές Υδροβόρες καλλιέργειες	<3

Q: Κύριοι Λόγοι που δυσχεραίνουν τη διαχείριση

Κλειστού τύπου ερώτηση

Κύριοι Λόγοι	Σημαντικό Ζήτημα
1. Ανθρωπογενείς δραστηριότητες (76%) 2. Ελλείψεις Νομοθεσία /Εφαρμογή (66%) 3. Προβλήματα διοικητικής οργάνωσης (51%)	Υπεράντληση Υπόγειων Νερών
1. Φυσικές συνθήκες (65%) 2. Προβλήματα διοικητικής οργάνωσης (63%) 3. Ελλείψεις σε Έργα /Υποδομές (52%)	Έλλειψη πόσιμου νερού
	Έλλειψη νερού άρδευσης
1. Προβλήματα διοικητικής οργάνωσης (63%) 2. Ελλείψεις Νομοθεσία /Εφαρμογή (49%)	Τιμολόγηση νερού

Q: Τι θα μπορούσε να βελτιώσει την κατάσταση;

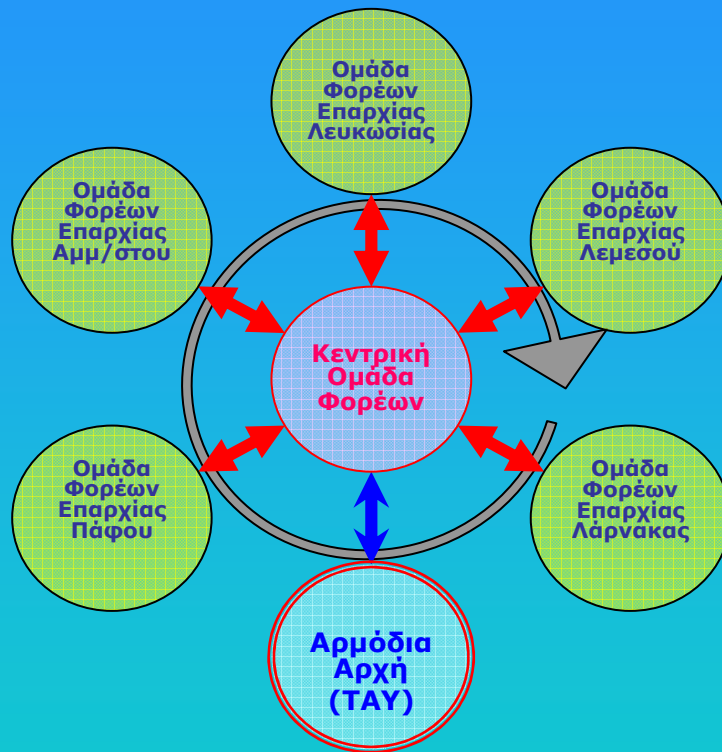
Κλειστού τύπου ερώτηση

Πιστεύετε ότι τα πιο κάτω θα βελτιώσουν την κατάσταση στα σημαντικά ζητήματα διαχείρισης των νερών μας;	ΝΑΙ %
Αύξηση χρήσης ανακυκλωμένου νερού	90,5
Αλλαγή καθημερινών συνηθειών / υδατική συνείδηση	87,8
Αύξηση χρήσης αφαλατωμένου νερού	81,9
Λήψη πρόσθετων μέτρων εξοικονόμησης νερού	60,7
Αλλαγή επαγγελματικών πρακτικών στη ρύπανση	62,5
Αύξηση τιμής νερού	44,1
Άλλο	13,2

Οι απαντήσεις των διαφόρων ομάδων (κοινό/φορείς ή μορφωτικό επίπεδο) ελέγχθηκαν στατιστικά ως προς την ανεξαρτησία τους σε σχέση με τα διάφορα σημαντικά ζητήματα, σε επίπεδο σημαντικότητας $p=0,05$ και βρέθηκαν ανεξάρτητες

Αποτελέσματα Ομάδων Εργασίας

Οι Ομάδες Εργασίας επικεντρώθηκαν στην αξιολόγηση/διαβούλευση των Σημαντικών Ζητημάτων Διαχείρισης των Νερών στην Κύπρο (Έκθεση για τα ΣΖΔΝ)

- **Εποικοδομητική η συνεισφορά των ομάδων εργασίας**
 - βελτίωση/διόρθωση επιμέρους σημείων της έκθεσης
 - προσδιορισμός δράσεων / πιθανών μέτρων για την Γ΄ Φάση
- **Διαφάνηκαν συγκρούσεις/αντιθέσεις απόψεων μεταξύ διαφόρων ομάδων**
 - για την ορθολογική κατανομή των σπάνιων υδατικών μας πόρων
 - για το ευρύτερο μοντέλο ανάπτυξης που επηρεάζεται από τους υδάτινους μας πόρους
 - για την τιμή του νερού
- **Οι ομάδες εργασίας θα πρέπει να συνεχίσουν με αμείωτο ενδιαφέρον το έργο τους για τον προσδιορισμό των κατάλληλων μέτρων**

Εισηγήσεις για Λήψη Μέτρων

• Νομοθετικά

- Κήρυξη του νερού σε ορυκτό εθνικό πλούτο και όχι αγαθό ιδιωτικής εκμετάλλευσης

• Διοικητικά

- Δημιουργία Ανεξάρτητου Φορέα Υδάτων

• Διαχείριση Ζήτησης Νερού

- Καταγραφή ιδιωτικών γεωτρήσεων και έλεγχος όλων των αντλήσεων
- Κίνητρα για αλλαγή διάρθρωσης των καλλιεργειών
- Εντοπισμός και μείωση των απωλειών δικτύων
- Πρόστιμα για σπατάλη νερού

• Διαχείριση Προσφοράς Νερού

- Ένταξη του ανακυκλωμένου νερού στο υδατικό ισοζύγιο για άρδευση
- Επαναξιολόγηση αναπτυξιακών πολιτικών (π.χ. γήπεδα γκολφ)
- Συλλογή και αξιοποίηση βρόχινου νερού

• Οικονομικά

- Κίνητρα για χρήση συσκευών εξοικονόμησης νερού
- Τιμή του νερού (αποτρεπτική και δίκαιη)

• Εκπαιδευτικά

- Εντατικοποίηση εκστρατείας διαφώτισης και διαβούλευσης με το κοινό

Διδαχές από την μέχρι σήμερα Διαβούλευση

Η δημόσια διαβούλευση είναι απαραίτητη σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο

- ❖ Απαραίτητη η υποστήριξη των ΜΜΕ για διάχυση της πληροφορίας και επιμόρφωση
- ❖ Απαραίτητη η ενδυνάμωση της κοινωνίας σε τοπικό επίπεδο για εμπέδωση των αρχών διαχείρισης του νερού ως οικολογικού αγαθού
- ❖ Πληροφόρηση από κάτω προς τα πάνω-Αύξηση των τοπικών συναντήσεων σε μεγάλες Κοινότητες, περισσότερες Επαρχιακές Ημερίδες

Αμεσότερη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους

- ❖ Απλουστευμένο Ερωτηματολόγιο σε στοχευόμενες ομάδες, αντί στο ευρύ κοινό, για περισσότερα και καλύτερα αποτελέσματα
- ❖ Η διαβούλευση μέσω των αντιπροσώπων σε ομάδες εργασίας είναι αποδοτική (ποιοτική προσέγγιση σε ειδικά θέματα) και οδηγεί στη διαμόρφωση των κατάλληλων λύσεων που βασίζονται στην εμπειρία, γνώση και συναίνεση
- ❖ Τα γραπτά σχόλια μετά τις συναντήσεις είναι χρήσιμα και σημαντικά

Προϋποθέσεις Επιτυχίας Διαβούλευσης

Διασαφήνιση του ρόλου των διαφόρων ομάδων κατά το στάδιο

- ❖ Προσδιορισμού του Προγράμματος Μέτρων
- ❖ Εφαρμογής του Διαχειριστικού Σχεδίου
- ❖ Επικέντρωση στο τι είναι εφικτό (τι μπορεί να γίνει)
- ❖ Απαραίτητες διάφορες τεχνικές/εργαλεία διαβούλευσης, κάθε μέθοδος δίνει διαφορετική αλλά χρήσιμη πληροφορία

Πολιτική δέσμευση

- ❖ Εμπλοκή εκλεγμένων αντιπροσώπων σε παγκύπριο και τοπικό επίπεδο και δέσμευση για υλοποίηση των συμφωνηθέντων

Σχέδιο Διαχείρισης & Πρόγραμμα Μέτρων

Αποτελεί καινοτόμο και συνεργιστική προσέγγιση στην διαχείριση των νερών

Απαραίτητη η Δημόσια Συμμετοχή

Εξεύρεση βέλτιστων λύσεων για αποτελεσματική, αποδοτική και αποκεντρωμένη διαχείριση των σπάνιων υδατικών μας πόρων

Προϋποθέσεις επιτυχίας

- Διαφάνεια της διαδικασίας σε όλα τα στάδια
- Ενδυνάμωση και ενεργός συμμετοχή κοινωνίας
- Αλλαγή νοοτροπίας των χρηστών έναντι του νερού
- Πολιτική δέσμευση για εφαρμογή των συμφωνηθέντων

Ευχαριστώ για την προσοχή σας

phadjigeorgiou@wdd.moa.gov.cy